Utenforskap

Sortland kommunestyre, 24. april 2025

Trond Stenhaug
Kommunedirektør

- Litt bakgrunnsinformasjon
- Utfordringsbildet nasjonalt og lokalt
- Empiri: Noen erfaringer og kritiske suksessfaktorer

Hva er utenforskap?

Utenforskap, å føle seg eller være utenfor, handler om å ikke ha tilknytning til resten av samfunnet. Vi kan si at å føle utenforskap er det motsatte av å føle fellesskap.

Utenfor fellesskapet

Det kan være flere forskjellige årsaker til at noen faller utenfor resten av samfunnet. For noen handler dette om manglende deltakelse i utdanning eller arbeid. Andre kan falle utenfor på grunn av språklige utfordringer eller annerledes kultur enn majoriteten. Sykdom og funksjonshemming kan også være årsaker til utenforskap. Utenforskap har sterk sammenheng med sosiale forskjeller.

Nyheter

– Dette er samfunnsutfordring nummer én

Kommunedirektøren i Sortland sier kam
viktig del av planarbeidet i kommunen fr
planarbeidet ligger ute på høring nå på k
med høringsfrist 10. desember.

vol.no

– Samfunnsutfordring nummer én

Kommunedirektøren sier kommunen har flere idéer om hvordan slike prosjekter, men mer tverrfaglig og mer overordnet og helhetlig, kan bidra til å redusere utenforskapet.

– Dette er samfunnsutfordring nummer én, sier han.

Og legger til at det var tilfellet også hos hans tidligere arbeidsgiverkommuner, og at han kan trekke på noen av de erfaringene som ble gjort der med både regionale og nasjonale prosjekter.

Det er mange muligheter, tanker og ideer man kan ta med seg og omsette i praksis, sier kommunedirektøren.

Én er én for mye

– Jeg har som et utgangspunkt for 2025 at vi skal jobbe målrettet og målbevisst i retning det som kan være med på å redusere utenforskapet.

– Om det er 18 prosent eller 20 prosent eller 22 prosent, det er egentlig underordnet. Én i utenforskap, det er én for mye.

Stenhaug understreker at arbeidet ikke er gjort i en håndvending. Det må arbeides langsiktig.

Derfor mener han det er viktig å vise frem de prosjektene kommunen allerede er involvert i, samt å sette nye prosjekter på dagsorden.

– Vi skal jobbe både lokalt og regionalt på denne utfordringen i kommunene, slik at vi får til å redusere utenforskapet og øke inkluderingen i både Sortland og Vesterålen.

Publisert: mandag 25. november 2024 kl. 07:15
Oppdatert: mandag 25. november 2024 kl. 07:15

Når problemene er komplekse

Nesten all befolkningsvekst fremover kommer i de eldste aldersgruppene

Ressursmessig har vi **tre problemer** som må løses for å håndtere utfordringen…

Norge har verdens høyeste sykefravær, som gir mange på helserelaterte ytelser

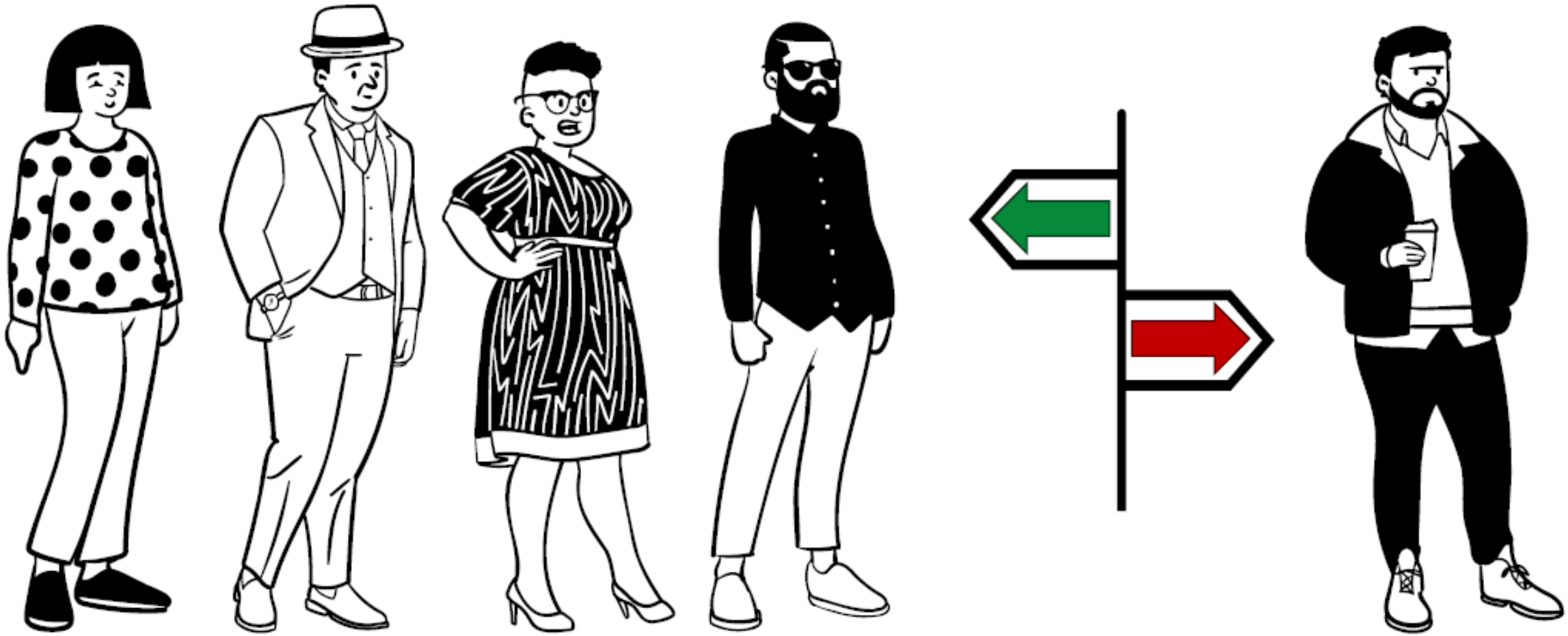

Det er mange personer i yrkesaktiv alder som står utenfor arbeidsliv og utdanning

Avgangsalder fra arbeidslivet er tidlig, og det er få tegn til endring

1 av 5 i yrkesaktiv alder står på utsiden av arbeidslivet vårt

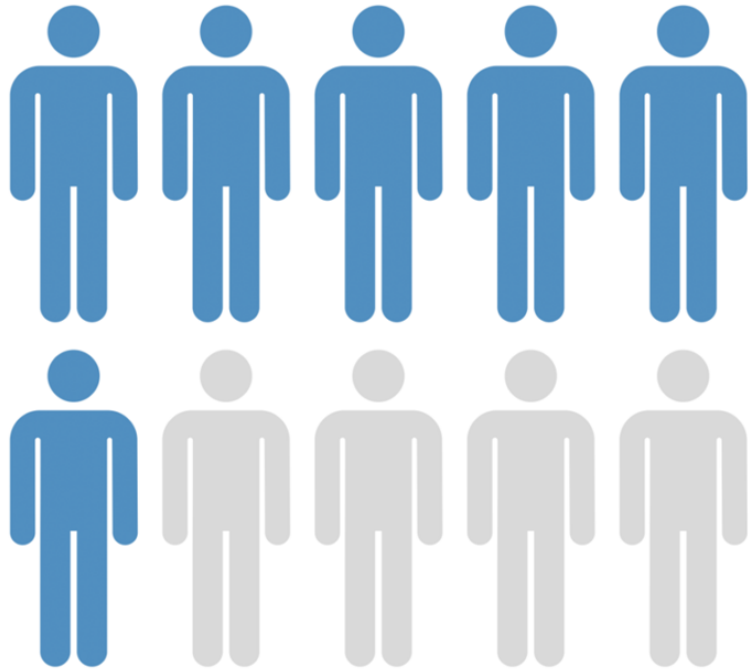

= 685 000 personer

Hva er utenforskap?

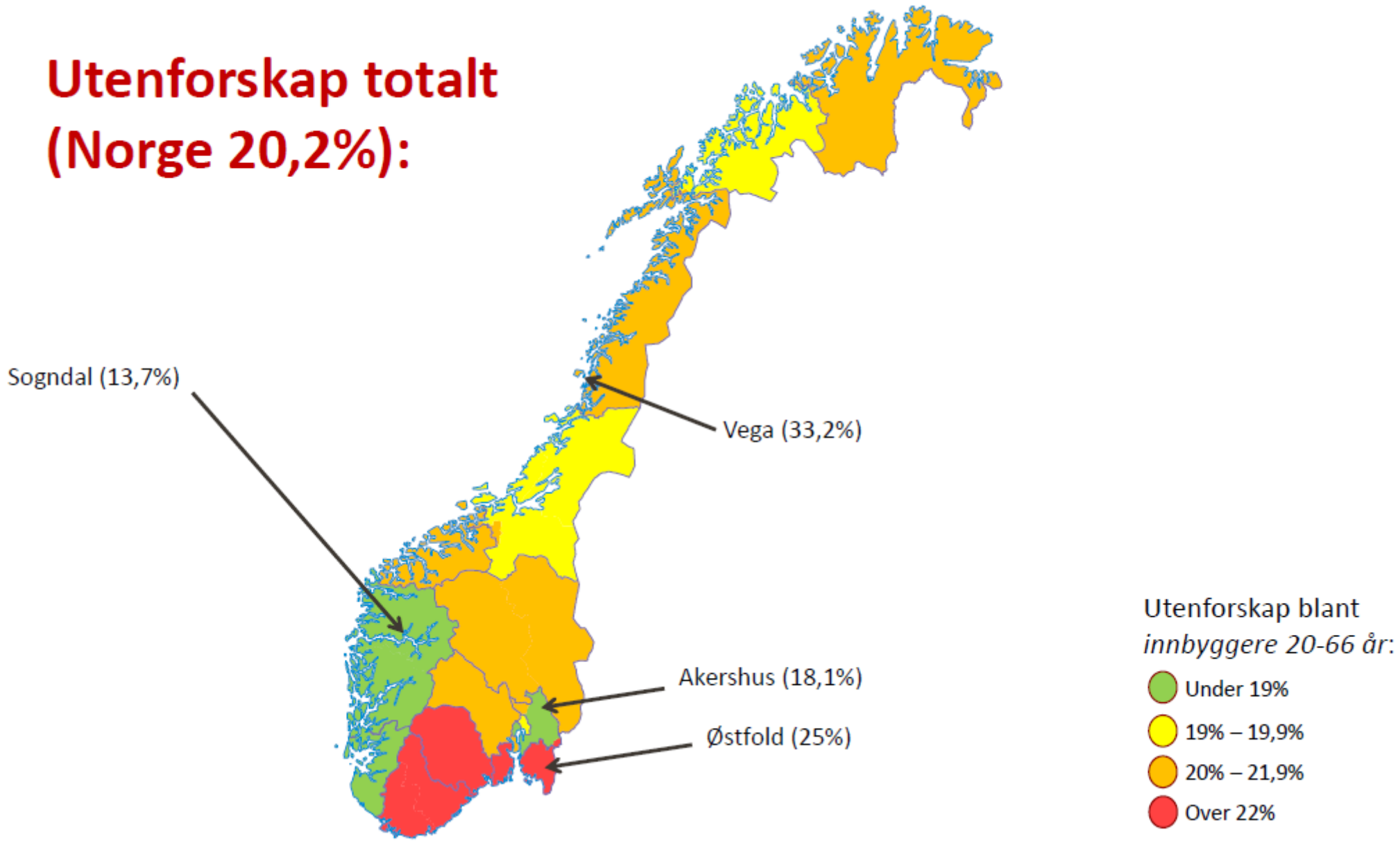

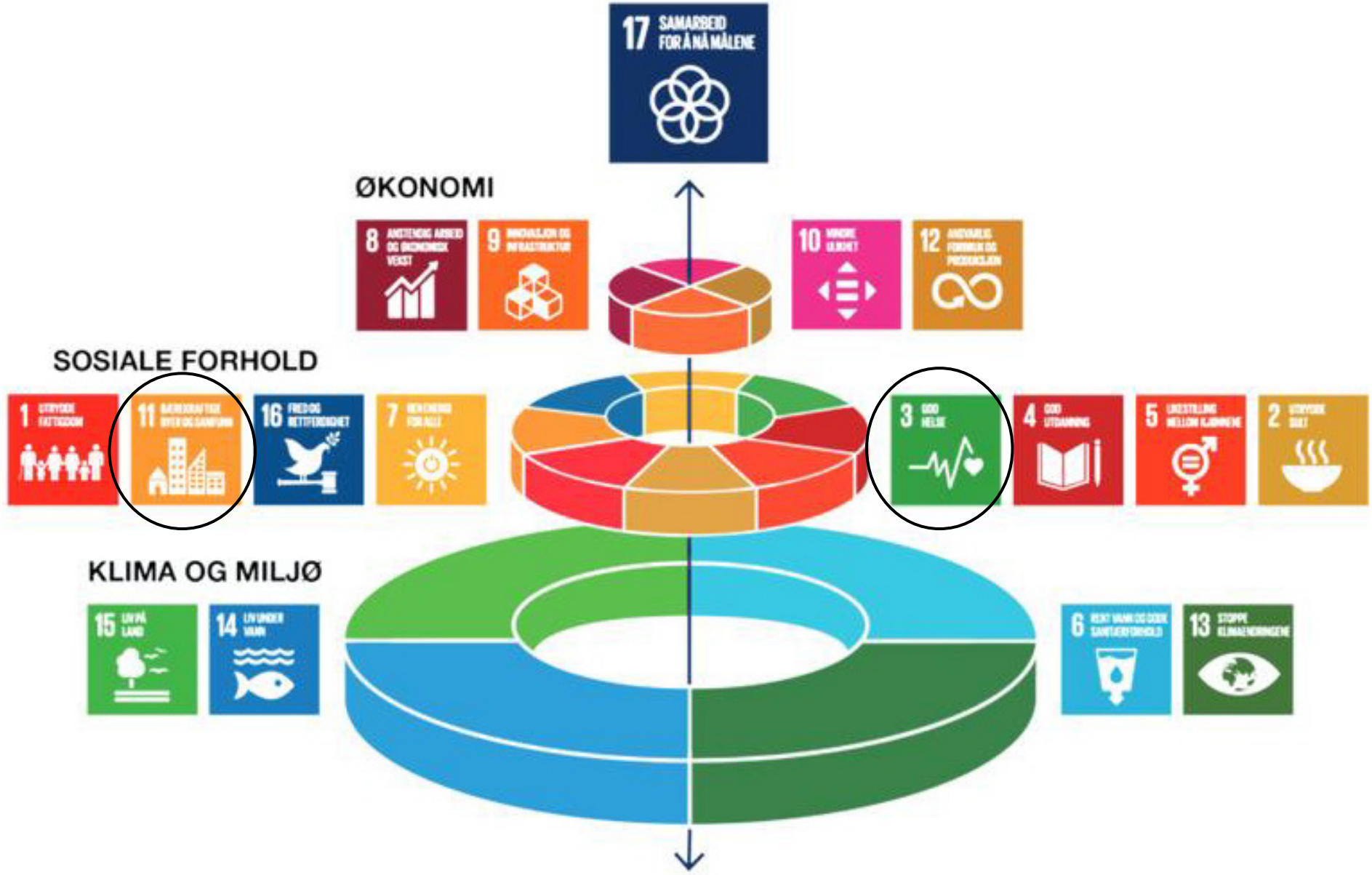
= Arbeidskraftreserve

6/10 mangler et sosialt
nettverk utenfor skolen

Utenforskap totalt (Norge 20,2%):

Figur 3: FNs 17 berekraftsmål og dei tre berekraftdimensjonane: økonomi, sosiale forhold og klima og miljø.

03 | Føringer

INNSPILL OM NYE SATSINGSOMRÅDER

Kommunestyret ga i workshopen råd om å inkludere en internasjonal dimensjon i planverket, særlig om sikkerhet og beredskap. Generelt ble det spilt inn et økt fokus på kystvakt, beredskap og samfunnssikkerhet. Det ble pekt på ambisjoner om å styrke regionalt samarbeid og lede an i grønn omstilling. Det ble gitt råd om klimapositive bygninger og grønnere byrom.

Tilbud til småbarnsforeldre og generelt tilbud for en god oppvekstkommune ble vektlagt. Barn og unge fikk et særlig fokus, og det ble lagt vekt på viktigheten av inkludering og universell utforming.

Flere mente Sortland kommune bør være en pådriver for høyere utdanning og kompetanseheving i regionen. Frivilligheten ble fremhevet som allerede sterk i Sortland og med stort potensiale for å bidra til å redusere utenforskap, for å inkludere nye innbyggere og særlig innvandrere. Flere pekte på kommunesammenslåing i regionen. Det ble pekt på potensialet i næringslivet, og at det bør legges til rette for enklere etablering av bedrifter.

Generelt ble det gitt råd om forenkling av planen, klart språk og tydelige formuleringer i revisjonsarbeidet.

NGER

seoversikt i Lov om folkehelsearbeid

en skriftlig oversikt over helsetilstanden i befolkningen, jf.

rlig oppmerksomhet på utviklingstrekk som kan skape eller ller helsemessige problemer, eller sosiale helseforskjeller. kal inngå som grunnlag for arbeidet med kommunens øfting av kommunens folkehelseutfordringer bør inngå i loven § 6.

Punkt KS-vedtak PS-079/24	VEDTAK Budsjett 2025 - Økonomi- og verbalpunkter	Ansvar	Faglig enhet/ oppfølging	Status - Foreløpig vurdering/behov for videre avklaring	Videre oppfølging (Feks tiltak/prosjektorganisering/koordineringsbehvo etc)	Frist
	ØKONOMI					
1	Kommunestyret vedtar Budsjett 2025 og økonomiplan 2025 – 2028 med de mål, rammer og tiltak som fremkommer for det enkelte rammeområdet. Økonomiplanens første år utgjør kommunens årsbudsjett for 2025.	**Johnny**, Brita, Brynjulv, Erik, Mona	Alle rammeområder og underliggende enheter	Alle ledere og tjenesteområder innretter økonomisk styring og aktivitet etter de foreliggende rammer. Økonomirapportering skal skje til Formannskapet iht Økonomireglement. Økonomisjef sammenfatter driftsrapport. Kommunalsjefer rapporterer til Økonomisjef. Samlet rapport danner grunnlag for Kommunedirektørens gjennomgang i Formannskapet.		Iht Økonomireglement
2	Kommunestyret viderefører nye handlingsregler for 2025 - for økonomiplanperioden 2025-2028.	Johnny	Økonomi	Ses i sammeneheng med budsjettseminar KD juni	Gjennomgår implikasjoner i ledergruppen	KS 26.6
3	**Fra utenforskap til felleskap** Tallene for 2023 viser at i Sortland Kommune er det 23,3 % av befolkninga mellom 20-66 år definert å være kategorien utenforskap, noe som betyr at man ikke er i jobb eller under utdanning. Dette er en stor menneskelig og økonomisk kostnad, ikke bare for den enkelte, men også for oss som samfunn. Å redusere utenforskapet må være ett av våre absolutte hovedmål framover. Administrasjonen bes om å fremlegge en redegjørelse for årsaker og beskrivelse av tiltak som gjøres i dag. Det bes videre om en vurdering av forbedringer av gjeldende tiltak og mulige forslag til nye tiltak. Det vurderes særskilt hvordan de ulike tiltakene er samordnet, spesielt opp mot oppfølgingen av hvert enkelt individ.Økning i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og utenforskap; • Sortland kommune skal ha som målsetning å inkludere flere. Kommunen skal ha en positiv utvikling i antall ansettelser av personer med funksjonsnedsettelse og/eller fravær fra arbeid, utdanning eller opplæring i sin virksomhet. • Sortland kommune skal i samarbeid med NAV og vekstbedriftene øke sin andel av tiltaksdeltakere på midlertidig lønnstilskudd og arbeidsmarkedstiltak.	Erik Mona Brita	Oppvekst	Nav følger opp andre avsnitt i vedtaket. Den 24. april ble det avholdt et arbeidsmøte med NAV, Axello og Sortland arbeidssenter der målet var å få en oversikt over tiltak vekstbedriftene har til rådighet for å få flere i utenforskap inn på tiltaksplasser i Sortland kommune. Kommunen skal gjøre en systematisk kartlegging av arbeidsplasser og oppgaver ift. ulike tiltaksplasser. Det etableres et mer systematisk samarbeid mellom kommunen og vekstbedriftene.		Q2
	e. For 2025 gjennomføres en kontormessig oppjustering av gjeldende takster, (i henhold til Eiendomsskattelovens § 8A-4) med 10 %.					
8	Budsjett 2025 for Kulturfabrikken Sortland KF vedtas med en overføring fra kommunen på 26,06 MNOK.	Johnny	Økonomi	Løpende		Løpende overføring
9	Nye gebyr- og betalingssatser for pleie og omsorg i 2025 vedtas i henhold til vedlagt tabell i saken jfr. vedlegg 2.	**Johnny** Mona	Økonomi Helse og omsorg			
10	Priser på kommunale tjenester som endres fra 01.01.25 jfr. også vedlegg 1: 1. Vann, abonnementsgebyr: kr. 1.481,- + mva. (- 22,6%) 2. Vann, forbruksgebyr: kr. 16,65 + mva. (+ 34%) 3. Avløp, abonnementsgebyr: kr. 1.265,- + mva. (- 16,2%) 4. Avløp, forbruksgebyr: kr. 14,47 + mva. (+ 44%) 5. Feieavgift: kr. 770,- + mva. (- 0,8%) 6. Ikke regulerte betalingssatser for tekniske tjenester er framlagt i egen sak. 7. e. Gebyr for etablererprøve fastsettes til maksbeløp.	Brynjulv	Teknisk	Oppgaven fullføres ved at dette er hensyntatt i første utsendelse av faktura i 2025. Ingen sak til politisk behandling.		Q1/25
11	Gebyrregulativ for husholdningsrenovasjon og slam vedtas i tråd med vedlegg 3. fra Reno-Vest IKS.	Brynjulv	Teknisk	BØ 03.01.25: Regulativet for 2025 er behandlet av KS den 16.12.24; k-sak 078/24. Vedtak sendt Reno-Vest IKS. Nye satser er publisert på kommunens		

Fra utenforskap til fellesskap i Vesterålen

Bladet Vesterålen

Gaia: Fra utenforskap til fellesskap. Foto: Elias Jonassoenn

Publisert: 13.12.24 14:33

Del

Av Thea Moe Bjøranger, Gaia Vesterålen

MENINGER

Dette er et debattinnlegg. Innlegget gir uttrykk for skribentens holdninger.

Etter to lærerike år med Gaia Talent, økes nå innsatsen mot ungt utenforskap i regionen – med midler fra Statsforvalteren i Nordland. Videre inkludering av unge som har falt utenfor utdanning og arbeidsliv skal legge til rette for sosialt bærekraftige lokalsamfunn.

De siste ukene har debatten omkring ungt utenforskap preget nyhetsbildet i Vesterålen, og kommunedirektør i Sortland, Trond Stenhaug, omtaler det med rette som en stor samfunnsutfordring. Bekjempelse av ungt utenforskap er en helt sentral oppgave i Gaia Vesterålen. I 2022 startet forprosjektet Gaia Talent hvor ni digitale talenter i utenforskap fikk individuelt tilrettelagt arbeidstrening hos oss. Blant dem er Thea Blokhus fra Hadsel som nå er lærling i mediedesign hos Gaia Vesterålen og vår nye talsperson for Gaia Talent.

vol.no

Høyere utenforskap enn fylket

Ifølge NAV sine tall er utenforskapet i Sortland i 2023 høyere enn utenforskapet i Nordland fylke totalt (21,9 prosent for alderskategorien 20–66).

Sortland har imidlertid et lavere utenforskap, ifølge NAV, enn både Bø (26,3 prosent) og Øksnes (26,7 prosent).

Når det gjelder ungt utenforskap (20–29 år) ligger Sortland bedre an enn naboene Hadsel og Øksnes.

Kommune/fylke	Andel utenforskap (20-66)	Andel utenforskap (20-29)
Nordland	21,9 %	18,5 %
Hadsel	22,7 %	20,7 %
Bø	26,3 %	15,5 %
Øksnes	26,7 %	24,4 %
Sortland - Suortá	23,3 %	20,0 %
Andøy	21,2 %	16,1 %
Lødingen	31,9 %	25,3 %

Ifølge statistikken fra NAV er det flere fylker som har vesentlig høyere utenforskap enn Nordland i 2023, både når det gjelder utenforskap blant voksne og blant unge.

Andel utenforskap i aldersgruppen 20–66 år i Vesterålen:

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Hadsel	20,7	20,9	20,5	22,2	21,5	21,7	21,1	19,6	20,3	19,6	19,3	19,8
Bø	24,2	26,1	26,8	27,7	26,3	24,5	25,3	27,3	25,2	24,9	23,9	22,8
Øksnes	21,1	23,2	23,9	26,0	25,3	24,2	22,9	25,0	24,7	25,0	24,6	25,1
Sortland	19,9	18,9	19,0	19,6	20,3	19,6	19,7	19,8	20,2	19,1	19,1	19,5
Andøy	22,6	22,0	22,9	22,9	22,4	20,7	20,7	20,4	20,1	19,0	18,3	18,4
Vesterålen	**21,0**	**21,2**	**21,4**	**22,4**	**22,2**	**21,4**	**21,2**	**21,2**	**21,3**	**20,6**	**20,3**	**20,5**

Og hva forteller dette oss i praksis?

Vi kan – pt -
fylle kinosalen
Lanterna
5 ganger!

Hva er kritiske suksessfaktorer for gode resultater?

- Forankring i ledelsen - administrasjonen og politikere
- Sett prosjekter i sammenheng med målsettinger vi allerede arbeider med
  - Folkehelseplan, samfunnsdelen i kommuneplan, Strategisk oppvekstplan og Plan for forebygging og utvikling av adferdsvansker, Helse- og omsorgsplan
- Vi bruker den strukturen vi allerede har etablert i arbeid med utenforskap og tverrfaglig samarbeid internt i kommunen – og vi utnytter de gode krefter som allerede er i gang utenfor kommuneorganisasjonen
- INKLUDÈR DE DET GJELDER!

En viktig stemme inn i prosjektet – de unge!

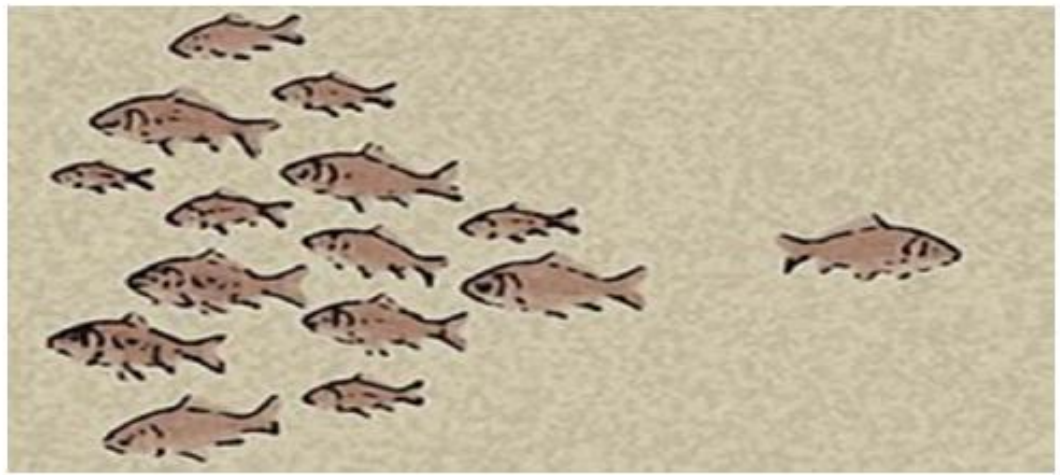
- Hvem er de?
- Hvordan involvere?

Et viktig prinsipp i PD-tilnærmingen

- ***Hvis det handler om meg, så ikke uten meg***

I alle grupper, team og organisasjoner er det individer, som praktiserer en suksessrik adferd på tross av, at de har de samme begrensninger og ressurser som deres likestilte

GAIA
VESTERÅLEN

GaiaVesterålen

Tiltak mot utenforskap blant unge

Sortland kommune

Utenforskap - risikofaktorer

nav

Fra utenforskap til fellesskap

Nav Sortland
24.04.25

Vår visjon: **Ingen utenfor.**

- **En viktig arbeidsarena siden 1991.**
- **Samarbeidspartner for NAV, Sortland kommune og næringslivet.**
- **En støttende jobbveileder og brobygger.**

I lag skaper vi et arbeidsliv for alle.

Kulturfabrikken Sortland KF

- Formålet i vedtektene: Å ivareta hele det kommunale kulturfeltet
- Særlig fokus på å skape gode møteplasser mellom mennesker. Stikkord: aktivitet, kreativ utvikling og opplevelser ilag
- Være en samarbeidsressurs for innbyggere, frivillige, lag og foreninger, skoler og barnehager

Kulturfabrikken

To be continued....